

Kiran Millwood Hargrave & Tom de Freston

JULIA

EN DE

HAAI

Vertaald door Maria Postema

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Er zitten meer geheimen in de zee dan in de lucht. Ik heb van mama geleerd dat als het water kalm is en de sterren in het oppervlak prikken, er geheimen van de lucht in de oceaan vallen die hem nog raadselachtiger maken. Toen we in de vuurtoren woonden, stak ik altijd mijn krabbennet met de lange steel over de balkonreling om de geheimen te vangen, maar dat lukte nooit.

Er waren ook nachten waarin stormen alles op z'n kop zetten en het water en de hemel naar elkaar toe smeten, tot het schuim van de golven de lichtbundel raakte. Het vloog door de tralies voor de hoge ramen en spatte op de vloer van papa's werkkamer. De volgende ochtend luisterde ik dan naar de poeltjes, maar ik hoorde niets. Geen boodschappen die uit de wolken waren gevallen. Misschien verdronken de geheimen in de nacht, zoals een vis in lucht.

Ik heet Julia. Dit is het verhaal over de zomer waarin ik mijn moeder verloor en een haai vond die ouder is dan bomen. Wees maar niet bang, daarmee heb ik niet verteld hoe het afloopt.

Ik ben vernoemd naar mijn oma, die ik nooit heb gekend, en ook naar een computerprogramma waar mijn vader fan van is. Ik ben tien jaar en tweehonderddrie dagen oud. Ik heb aan mijn vader gevraagd of hij dat voor me wilde uitrekenen, want ik hou niet zo van getallen. Wel van woorden. Getallen kun je in woorden veranderen maar woorden niet in getallen, dus dan zijn woorden sterker, toch?

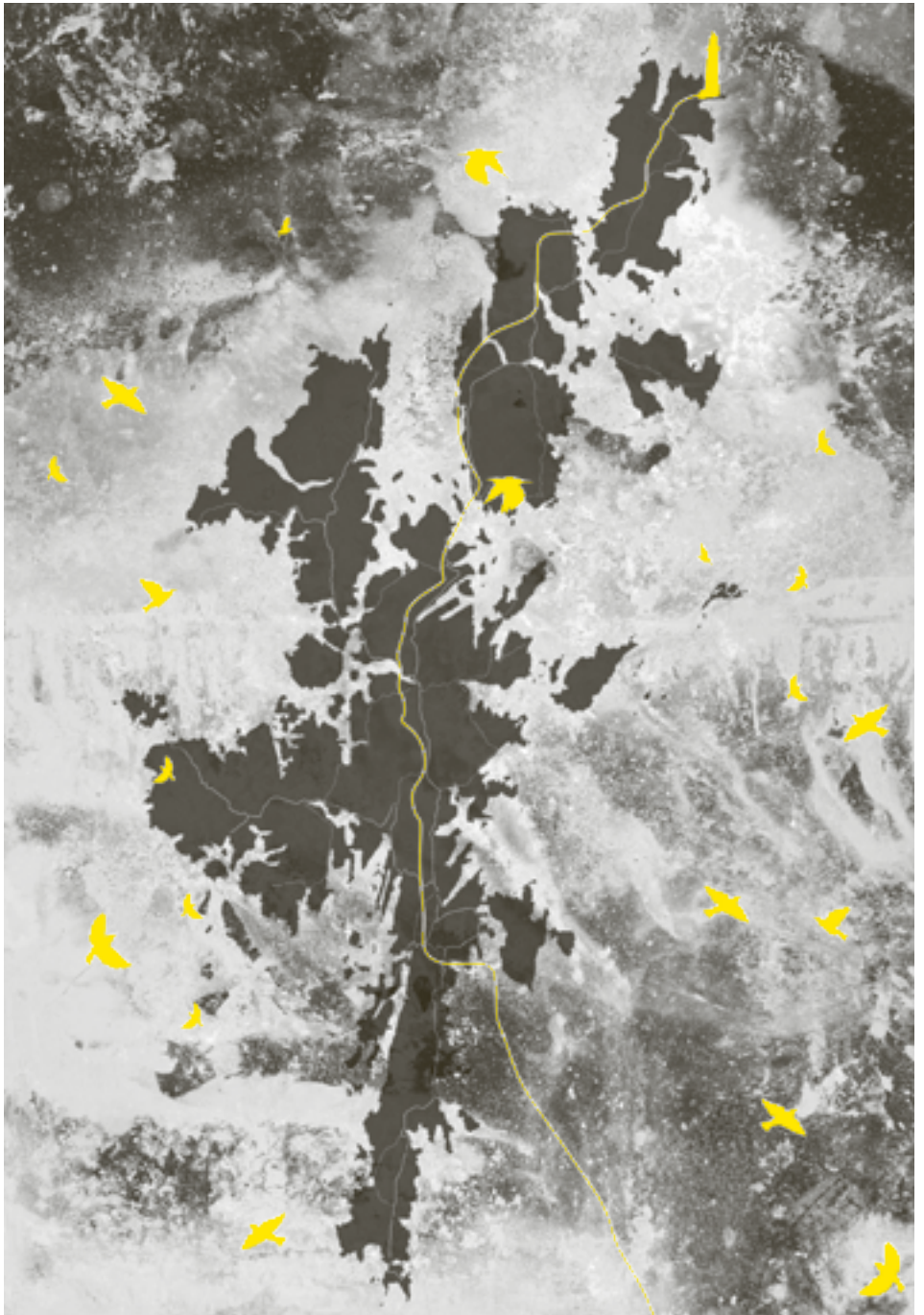
Mijn vader vindt van niet. Hij werkt alleen met getallen. Zo kwamen we in die oude vuurtoren op de Shetlandeilanden terecht. Die moest hij programmeren om hem te automatiseren. Vroeger woonde er een vuurtorenwachter en werd het licht gemaakt met gas en vonken, niet met een lamp van duizend watt met een gloeidraad van wolfram. Gas en vonken, net als sterren.

Je bent daar dichterbij Noorwegen dan bij Engeland. Zelfs dichterbij Noorwegen dan bij Edinburgh. Als je de Shetlandeilanden op de kaart wilt vinden begin je bij Cornwall, in Engeland, bij ons huis in Hayle, en dan ga je met je vinger schuin omhoog en naar rechts, tot je bij een stel eilanden komt die op inktvlekjes lijken. Dat zijn de Orkneyeilanden. En als je dan nog verder omhooggaat kom je weer van die inktvlekjes tegen. De Shetlandeilanden. Het is een archipel, wat 'een groep eilanden' betekent, en we gingen naar het eiland dat Unst heet.

Unst, de Shetlandeilanden, Schotland.

Ik vind het leuk dat de mensen Schotland hier uitspreken alsof er heel andere letters in zitten. *Sco-awt-lund*. Dat is nog zoiets met woorden: er zit ruimte in. Ze veranderen door de mond van degene die ze uitspreekt. In mijn mond veranderen ze soms zo erg dat ze iets heel anders worden, maar volgens papa zijn het dan leugens.

Bij getallen kan dat allemaal niet. Zelfs de ‘taal’ van getallen, waar mijn vader mee werkt, heet ‘binaire code’. Als je ‘binair’ opzoekt in het woordenboek, staat er:

*(bijvoeglijk naamwoord) tweevoudig, tweedelig,
zich in tweeën verdelend.*

Zich in tweeën verdelend. Goed en slecht. Waar en niet waar. Daar zit toch geen ruimte in?

Mijn moeder werkt ook met getallen, maar ze vindt woorden het fijnst. Ze is wetenschapper, en dan moet je van allebei houden. Getallen helpen je om dingen te meten, maar je hebt woorden nodig om ze uit te leggen.

In Cornwall deed mijn moeder onderzoek naar speciale algen die chemische stoffen uit het water halen en misschien ooit zelfs bepaalde soorten plastic kunnen afbreken. Je hebt vast die beelden wel gezien van schildpadden met plastic in hun neus. Ik ook, één keer, en ik krijg ze maar niet uit mijn hoofd. Ik wou dat ik ze kon vergeten, maar misschien is het wel zo eerlijk dat dat niet kan. Die dingen gaan niet weg als je je ogen sluit.

Toen papa die baan op de Shetlandeilanden aangeboden

kreeg, was mama degene die voorstelde om daar in de zomervakantie met z'n allen te gaan wonen. Want haar algenonderzoek was belangrijk en goed voor de schildpadden, maar als we naar Unst verhuisden zou ze dichterbij in de buurt zijn van haar lievelingsonderwerp: de grootste dieren die in de koudste zeeën leven.

Tijdens haar studie had ze onderzoek naar walvissen gedaan en een heel lang artikel geschreven over een walvis die in zijn eentje de wereld rondzwemt omdat hij niet op dezelfde toonhoogte zingt als andere walvissen. Hij hoort hen wel, maar zij horen hem niet. Ik begrijp wel een beetje hoe die walvis zich voelt. Sinds mama ziek is, heb ik het gevoel dat ik vanbinnen aan het gillen ben. Toch was haar echte lievelingsdier geen walvis, maar een haai. Een Groenlandse haai. En omdat het háár lievelingsdier was, werd het die zomer ook dat van mij.

Wat ik fijn vind aan woorden is dat ze milder zijn dan getallen. Ik zou met mijn woorden kunnen doen alsof alles weer net als vroeger is, maar ik vind het belangrijk dat dit een waargebeurd verhaal is. Als ik je in getallen over mijn moeder zou vertellen, dan zou ik moeten zeggen dat het belangrijkste getal over haar op dit moment 93875400 is, want dat is het getal op haar ziekenhuisbandje. Maar 93875400 zegt niks over wie mijn moeder is. Dat kunnen alleen woorden. En zelfs die zeggen niet altijd alles.

Ik raak de draad kwijt. Dat is het lastige van woorden, en het is hetzelfde als wat er zo handig aan is. Ze kunnen allerlei verschillende dingen betekenen, en elk woord heeft zo veel vertakkingen

en zo veel wortels dat je kunt verdwalen als je de weg niet goed kent, net als Roodkapje in het bos. Dus ik moet even een stukje terug. Zodat ik weer weet waar ik naartoe wil. En waar ik naartoe wil, is mama.

Het duurde vier dagen om op de Shetlandeilanden te komen. Dat is langer dan het duurt om naar Australië te vliegen, dat aan de andere kant van de wereld ligt, en terug. Twee keer. Ik wist niet dat je ergens zo lang over kon doen nu we vliegtuigen en hogesnelheidstreinen hebben, maar we moesten met de auto omdat we boeken hebben die te zwaar zijn voor het vliegtuig, en een kat die Noedel heet en te veel herrie maakt voor de trein.

Ze heet Noedel omdat ze als kitten zo klein was dat ze in de lege bekeraf paste van de instantnoedels die mijn vader als middageten at. Mijn moeder waste die bekeraf om er tomaten in te kweken, want ze heeft een hekel aan plastic weggooien. Je hebt vast weleens gehoord over piraten die scheepskatten hadden, en zo'n kat is Noedel ook. Mama nam haar altijd mee naar de algenkwekerijen en dan zat ze voor in de boot naar de zee te blazen.

We gingen Noedel echt niet in Cornwall achterlaten, dus we kochten een speciale reismand voor haar. Die was eigenlijk voor honden en nam bijna de hele achterbank in beslag, waardoor ik tegen de deur gepropt zat met de tomatenbekeraf aan mijn voeten. Papa had verschillende verdiepingen in de mand gemaakt waar ze naartoe kon klimmen en een kattenbak in een apart gedeelte zodat ze wat privacy had als ze dat wilde.

‘Ik hoop niet dat ze gaat poepen,’ zei mama. ‘Het stinkt als ze poept.’

‘Het stinkt altijd als iemand poept,’ zei papa terecht.

Sorry dat het de eerste keer dat je mijn ouders hoort praten over poep gaat.

Noedel had het te druk met heel hard miauwen om vaak naar de bak te gaan. Dat is een superkracht die katten hebben: ze kunnen heel lang hun plas ophouden. Daarin – en ook in andere dingen – verschillen ze nogal van mensen. Wij stopten heel vaak voor plaspauzes en omdat papa en mama dan om de beurt konden rijden. Ze zetten een luisterboek op. Het heette *De kraaierverschrikker*, van Dick King-Smith, en het was heel zielig en binnen de kortste keren zaten we allemaal te huilen.

Ik hield de route bij op de wegenkaart die mijn ouders niet meer gebruikten omdat ze een tomtom hebben. Kaarten zijn interessanter dan schermpjes, vind ik. Ze laten het hele plaatje zien en de wegen lijken net aderen of rivieren.

De eerste nacht sliepen we in de West Midlands, in een bed and breakfast van een zeurderig echtpaar van wie honden wel maar katten niet mee naar binnen mochten. Het was te laat om nog iets anders te zoeken, dus papa bleef met Noedel in de auto en ik sliep met mama in het grote bed. Het had een matras van water, wat vroeger blijkbaar in was.

‘Alsof je in de buik van een walvis slaapt,’ zei mama. Ze draaide zich om. ‘Met al dat geklots en gegorgel.’

‘Denk je?’

‘Ik weet het zeker. Ik heb gehoord hoe een walvis vanbinnen

klinkt. Eentje heeft een keer de zender ingeslikt waarmee we hun gezang opnamen. Die maag maakte meer herrie dan de zee.’ Haar ademhaling werd heel rustig, zoals altijd als ze over de zee praatte.

‘Ben je benieuwd naar de walvissen bij de Shetlandeilanden?’

‘Ja.’ Ik hoorde de glimlach in haar stem. ‘Er zijn daar zo veel verschillende soorten. *Balaenoptera musculus*. *Physeter macrocephalus*. *Monodon monoceros*, *Delphinapterus leucas*.’

‘Blauwe vinvissen, potvissen, narwallen en beloega’s,’ dreunde ik op – ik vertaalde haar Latijn in woorden die ik kon uitspreken. ‘Klinkt alsof die plek voor jou gemaakt is.’

‘Klopt. En ook voor jou. Het wordt een geweldige zomer.’

‘Denk je dat we otters gaan zien?’

‘Waarschijnlijk niet, maar het zou kunnen.’ Mama antwoordde nooit ‘ja’ of ‘nee’ op dat soort vragen. Ze was een wetenschapper, en dat betekende dat ze rekening hield met het onmogelijke. ‘Hoewel ik naar het noorden ga, de Noorse Zee op. Daar zou een Groenlandse haai gezien zijn.’

Ik hoopte op een verhaal, een verhaal over de Groenlandse haai. Ze vertelt al over zeedieren sinds ik klein ben, en ik heb alle verhalen verzameld in een klein, geel opschrijfboekje met een madeliefje op de voorkant. Ik heb ze aan elkaar geregen als een ketting van mooie, bijzondere weetjes. Maar ze gaapte weer en doordat ze geen moeilijke woorden meer gebruikte wist ik dat ze zo in slaap zou vallen.

Ik draaide me om en zag alleen haar tanden glanzen in het donker. Het was net of de rest van haar gezicht verdwenen was

en ik raakte het even aan voor de zekerheid. Ik kan me haar gezicht die nacht nog heel goed herinneren, voel het onder mijn vingers. Met woorden kun je ook door de tijd reizen.

We bleven niet ontbijten in de bedompte B&B en papa was heel chagrijnig, want Noedel had gepoept en nu stonk zijn pyjama. Mama hing de pyjama aan de buitenkant van de autodeur en deed het raampje dicht om hem vast te klemmen, maar hij ontsnapte op de M5 bij Birmingham en vloog onder de wielen van een vrachtwagen. Ze kregen een beetje ruzie, de hele M6 naar Manchester en op de M62 langs Manchester en toen weer op de M6.

Inmiddels was ik de M6 behoorlijk zat, net als de namen van de wegen in Engeland. Het zou toch veel leuker zijn als ze net zulke namen hadden als in boeken – ‘Elfenweg’ of ‘de Weg naar het Noorden’ of ‘het Gele Pad’? Dan zou deze laatste alinea zowel voor jou als voor mij een stuk interessanter geweest zijn.